

RECENZJE
G. WESSELY — Geologie der Österreichischen Bundesländer Niederösterreich. Geologische Bundesanstalt, Wien 2006, 413 str., 655 il., 26 tab.

Publikacja ta jest pierwszym monograficznym dziełem z zakresu regionalnej geologii Austrii. Dotyczy ona obszaru dolnej Austrii o niezwykle zróżnicowanej geologii od Masywu Czeskiego po Alpy Centralne. Napisana została pod redakcją prof. dr. Godfrida Wessely, głównego jej autora, zarazem wieloletniego geologa ÖMV Austria, badacza Alp Wapiennych i specjalisty w zakresie budowy wglębnej basenu wiedeńskiego. Współautorzy książki są również uznanymi specjalistami w swoich dziedzinach.

Dzieło to uwzględnia najnowsze osiągnięcia w temacie geologii regionalnej i złożowej rejonu dolnej Austrii. Charakterystyczne jest w nim dążenie do, w miarę przystępnego, przedstawienia omawianych zagadnień i jednocześnie dostarczenia jak największej ilości informacji. Dzięki temu jest to cenna pozycja naukowa nie tylko dla specjalistów z zakresu geologii alpidów, ale również i dla ludzi zainteresowanych po prostu geologią. Dużą pomocą do osiągnięcia tego celu jest doskonała strona ilustracyjna z licznymi kolorowymi mapami, przekrojami i zdjęciami, zarówno odsłonięć, jak i okazów skalnych, a także charakterystycznej fauny, a dla Alp Wapiennych — ze zdjęciami mikrofacji.

W części wstępnej została przedstawiona w zwięzły i interesujący sposób zależność morfologii opisywanego regionu od jego budowy geologicznej. Główna część dzieła, obejmująca 230 stron, dotyczy geologii regionalnej. W osobnych rozdziałach omówione zostały:

- Masyw Czeski (A. Matura);
- strefy molas przedalpejskich ze zwróceniem uwagi na budowę ich podłoża, strefa Waschbergu, strefa fliszowa wraz z pasami skałkowymi oraz strefy Alp Wapiennych (którym poświęcono najwięcej miejsca) (G. Wessely);
- strefa szarowak (A. Matura);
- jednostki krystaliczne Alp centralnych (A. Matura);
- masyw korneuburgu (G. Wessely);
- basen wiedeński (G. Wessely);
- basen pannoński (G. Wessely);
- pliocen i czwartorzęd (G. Wessely, I. Draxler).

Każda z tych części składa się z krótkich, rzeczowych opisów ogniw litostratygraficznych, ich przyjmowanego obecnie wieku oraz tektoniki, z odniesieniem do podstawowej literatury.

Przedstawiane w omawianej publikacji zagadnienia są ilustrowane głównie kolorowymi mapami, tabelami stratygraficznymi i litostratygraficznymi, licznymi i barwnymi zdjęciami oraz doskonałymi przekrojami. Te ostatnie, wykonane na podstawie głębokich wierceń, bardzo dobrze dokumentują budowę geologiczną podłoża basenów molasowych: przedgórskiego, wiedeńskiego czy pannońskiego oraz podłoża nasuniętego orogenu alpejskiego. Przedstawiono szkice paleofacjalne basenu wiedeńskiego i schemat rozwoju struktur fałdowych Alp Wapiennych. W rozdziałach tych autorzy wielokrotnie zaprezentowali nowe poglądy, dotyczące m.in. umiejscowienia poszczególnych jednostek fliszowych, tektoniki Alp Wapiennych czy przebiegu jednostek alpejskich pod basenem wiedeńskim. Na zakończenie tej części zostały pokrótce omówione jaskinie (R. Pavuza), neotektonika na terenie basenu wiedeńskiego (H. Peresson) oraz występowanie i efekty trzęsień ziemi (W. Lenhardt).

W części drugiej, dotyczącej geologii złożowej dolnej Austrii, na 170 stronach zostały opisane:

- występowanie złóż mineralnych i skalnych wraz z ich krótką charakterystyką (M. Heinrich);
- warunki występowania wód pitnych, mineralnych i termalnych z odpowiednimi mapkami i przekrojami (G. Wessely);
- warunki występowania złóż ropy i gazu (G. Wessely).

Krótkie rozdziały zostały poświęcone wykorzystaniu wiadomości geologicznych i mineralogicznych w archeologii i archeometrii (R. Sauer), problemowi zapór wodnych wzdłuż Dunaju (G. Gangl) oraz ruchom masowym występującym na omawianym obszarze (P. Gottschling).

Dla czytelników nie znających dokładnie tematu geologii został przeznaczony specjalny rozdział, w którym znalazły się podstawowe pojęcia geologiczne.

Na końcu książki zostały pokrótce poruszone zagadnienia dotyczące ochrony form i zjawisk geologicznych, z listą i lokalizacją chronionych obiektów na terenie dolnej Austrii. Do pracy dołączono bardzo obszerny spis literatury, obejmujący zarówno prace klasyczne, jak i te najnowsze, do 2005 r.

Geologie der Österreichischen Bundesländer Niederösterreich to doskonały zbiór wiedzy o wschodniej części Alp austriackich i o ich przedpolu. Książka ta, którą cechuje wysoki poziom naukowy, stanowi przykład na to, jak w interesujący sposób można przedstawiać geologię regionalną i złożową wybranych regionów. Zostały opisane w niej przede wszystkim fakty, a w mniejszym stopniu rozważania teoretyczne czy hipotetyczne. Należy też podkreślić staranne przygotowanie publikacji pod względem techniczno-edytorskim. W wydaniu tej cennej pozycji zwraca uwagę współudział wielu prywatnych firm geologicznych, co jest zjawiskiem dość rzadkim w Polsce.

Lektura omawianej monografii nasuwa myśl, że przydałoby się podobne opracowanie dla naszego kraju. Co prawda istnieje już wielotomowa monografia *Geologia Polski*, wydana przez Państwowy Instytut Geologiczny, jednak jest ona przeznaczona przede wszystkim dla specjalistów.

Andrzej Ślaczka